

DE WOENSDAG ALS OASE

CBS De Ark: verrijking voor álle kinderen

Verrijkend onderwijs richt zich doorgaans op kinderen die goed kunnen leren. CBS De Ark (De Greiden) in het Friese Makkum pakt het anders aan. Daar is verrijkend onderwijs voor alle kinderen. Schoolleider Greet Stulp steekt haar enthousiasme niet onder stoelen of banken. 'Met dit onderwijs maken we kinderen gelukkiger.'

TEKST MARTIN VAN ROOIJ
FOTOGRAFIE AANGELEVERD

Makkum. Beroemd van de beschilderde borden. Gelegen aan het IJsselmeer, aan het begin (of het einde, zo je wilt) van de Afsluitdijk. En: mogelijk straks ook bekend vanwege het verrijkende onderwijs aan Christelijke Basisschool De Ark. 'Toen ik hier vier jaar geleden als schoolleider aantrad, trof ik een school aan met een sterk resultaatgerichte cultuur. Gericht op prestaties zoals de inspectie ze graag ziet. Alleen, Makkum leeft grotendeels van de

visserij en het toerisme, van veelal creatieve en praktische beroepen. Veel van onze leerlingen stromen uit naar het mbo en gaan in de praktijk werken. Kortom: de cultuur van de school stond haaks op de doelgroep.'

Het gevolg: botsingen. 'Er was veel gedragsproblematiek. Kinderen met dyslexie, bijvoorbeeld, moesten hard werken om goed te leren lezen, zonder dat hun talenten (wat ze wel goed konden) werden gezien. Dat leidde veelvuldig tot escalaties. Logisch. Het is heel vervelend als je de hele tijd alleen maar iets moet doen waar je niet goed in bent. Dat kan ertoe leiden dat een kind recalcitrant gedrag gaat vertonen.'

Schoolleider Greet Stulp

GEEN VOORZIENING VOOR 'PRAKTIJKLERENDEN'

Voor de kinderen die wel goed konden leren en kinderen die nog moesten leren, had De Ark een voorziening: een plusklas. 'Die plusklas was van het bestuur, wat betekent dat hij ook werd bezocht door kinderen van andere scholen. Kortom: de kinderen

die moeite hadden met leren, zaten te ploegen in de klassen, en de kinderen die goed konden leren mochten naar de plusklas. Ik heb toen voorgesteld om ook voor de kinderen die er aan de onderkant uitsteken een soort plusklas te maken. Waarom zou je die zo hard laten blokken? Het is allang duidelijk dat ze naar vmbo beroepsonderwijs gaan. Deze kinderen zijn gebaat bij praktijkgericht leren. Zou het niet leuk zijn als ze daarmee al op de basisschool konden kennismaken? Zo ontstond de klusklas.'

KLUSKLAS

De klusklas – de praktische evenknie van de plusklas – is een doorslaand succes, aldus Stulp. 'Kinderen kunnen er onder begeleiding werken met allerlei materialen. Een soort handvaardigheid, maar op een hoger en praktischer niveau – maar niet zomaar toegankelijk voor alle kinderen die moeite hebben met leren. Nee, je moet affiniteit hebben met praktijkgericht leren.' Wie denkt dat het hier gaat om hobbyïsme of een soort bezigheidstherapie vergist zich danig, aldus Stulp. 'We hebben de te behalen doelen goed geformuleerd, waaronder de eisen van de inspectie. We vullen het alleen wat anders in.'

Iedere woensdagochtend worden er twee thema's aangeboden: koken en techniek. 'De kinderen die koken, doen eerst met een onderwijsassistent boodschappen, voor maximaal tien euro. Vervolgens gaan ze koken. Daarbij komen allerlei vaardigheden kijken: denk aan plannen, rekenen, wegen en begrijpend lezen, want dat heb je nodig om een recept te kunnen lezen. En als er iets in de school kapot is, fungeren de kinderen van de techniegroep als klusjesmannen. Dat vinden ze prachtig.'

De klusklas

CULTUURKLAS

De kinderen van de klusklas groeiden zienderogen. Niet alleen specifieke vaardigheden zoals praktisch rekenen verbeterden, ook hun zelfvertrouwen groeide. 'Logisch dat ze graag naar de klusklas gingen. Dat leidde tot jaloezie bij de kinderen die noch naar de plus- noch naar de klusklas gingen. Ze zeiden: 'Die andere kinderen mogen allemaal leuke dingen doen en wij zitten hier gewoon in de klas.' Daarop hebben we weer een andere vorm van verrijking ontwikkeld: de cultuurklas. Het gaat om vier modules: beeldende kunst, drama, cultureel erfgoed en muziek. Daar kunnen de kinderen zich op inschrijven.' Wie wil meedoen, moet wel zijn schroom en podiumvrees van zich afschudden. Stulp: 'Een meisje stond op de gang te dralen. Ze had zich opgegeven voor de module muziek maar durfde niet goed. Ik bood haar aan samen naar de les te gaan. Als ze het na tien minuten nog niks vond, zouden we samen weer weggaan. Maar ze bleef zitten. Na vier lessen stond ze op het podium een zelfgemaakte rap voor te dragen. Haar zelfvertrouwen was gegroeid en ze had iets gevonden waar ze goed in was. Ik werd er echt blij van toen ik dat zag.'

SPORTKLAS

De alerte lezer voelt het al aankomen: het verrijkingsprogramma op De Ark beperkte zich vervolgens niet meer tot een plusklas, een klusklas en een cultuurklas. 'Een sportdocent merkte op dat een sportklas een goede aanvulling op het programma zou zijn – en dat is het ook. De kinderen zijn dan namelijk echt niet de hele tijd aan het sporten. Ze leren bijvoorbeeld ook afstanden in te schatten en te berekenen, en van perspectief te wisselen: van aanval naar verdediging en andersom. Ook zitten er elementen van

De cultuurklas

De cultuur van de school stond haaks op de doelgroep. Het gevolg: botsingen. Er was veel gedragsproblematiek.

De sportklas

burgerschap in de sportlessen; denk aan respect hebben voor elkaar en het nut om onderling afspraken te maken en na te komen. Door de speelse en praktijkgerichte manier waarop ieder kind op onze school kan leren hebben ze meer plezier in het onderwijs gekregen.'

DOE-KLAS

Dat kinderen moeite hebben met leren openbaart zich vaak al op jongere leeftijd, aldus Stulp. 'De speciale klassen die ik net noemde, zijn er voor kinderen vanaf groep 6. Maar ook in de groepen daaronder hebben kinderen soms moeite met leren, bijvoorbeeld met lezen. Daarom hebben we voor deze kinderen, vanaf groep 4, de doe-klas opgericht. In deze klas leren kinderen met hun hele lijf, vaak op een speelse manier, met veel doe-opdrachten. Er worden veel buitenopdrachten gegeven. Vorig jaar hebben ze geleerd hoe je pepernoten bakt. Vervolgens hebben ze dat aan alle klassen geleerd. Zo'n kind geeft dan les aan alle kinderen op onze school, ook al stroomt het niet uit op het hoogste niveau. In feite zeggen we daarmee tegen zo'n kind – of eigenlijk tegen al onze kinderen: je mag er zijn, ongeacht je leeftijd en je niveau.'

OASE

Op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag krijgen de kinderen van De Ark op een tamelijk traditionele manier les. Degelijk onderwijs, maar niet echt vernieuwend. De woensdag breekt de week en is inmiddels op De Ark een begrip geworden. Stulp: 'Weet je, het Nederlandse onderwijs is heel erg op het gemiddelde gericht. Er moeten doelen behaald worden en dat is hard werken. Maar mensen zijn niet hetzelfde. Het gros wijkt af van het gemiddelde en het is hartstikke mooi onderwijs te kunnen bieden

dat tegemoetkomt aan de aard van het kind. De woensdag is op onze school een oase.' De term 'verrijkend' is zeker ook van toepassing op taalonderwijs op De Ark. 'We doceren hier drie talen: Nederlands, Engels en Frysk. In deze regio en op onze school is de Nederlandse taalvaardigheid niet hoog. Veel kinderen spreken Fries en daarnaast is er veel dyslexie. Daarom besteden we veel aandacht aan verbetering van de mondelinge taalvaardigheid.'

De doe-klas

GEDRAGEN DOOR HET TEAM

Zelf doet Stulp bescheiden over haar rol. 'Ik heb die klassen niet ingevoerd, ze zijn als vanzelf ontstaan omdat de behoefte er was.' Het team onderschreef die behoefte ten volle, vertelt ze. 'Ook de leerkrachten geloofden in het nut van deze klassen. Zozeer zelfs dat ze bereid waren er formatie voor in te leveren. Ik had ook een remedial teacher kunnen inhuren, maar samen waren we van mening dat deze klassen een beter idee was. Kortom: we doen het met z'n allen.' Wat De Ark kan, kunnen andere scholen ook, volgens Stulp. 'De kunst is alleen mensen te vinden die specifieke

De plusklas

talenten hebben om dit soort klassen te leiden. Ik heb daar overigens geen mensen van buiten voor aangetrokken. Alle woensdagklassen worden gerund door teamleden.' Behalve het team en de leerlingen zijn ook de medezeggenschapsraad en vrijwel alle ouders enthousiast. 'Slechts enkele ouders willen dat hun kind op het hoogst mogelijke niveau uitstroomt en daartoe alleen traditioneel prestatiegericht onderwijs krijgt. Ik ga daarover wel de discussie aan, maar niet het conflict. Als ze voet bij stuk houden, gaat de leerling op woensdag gewoon naar zijn eigen klas. De reguliere klassen draaien op woensdag gewoon door en in die uitgedunde groep is dan ook nog eens meer ruimte voor specifieke leervragen.'

Het staat voor Stulp als een paal boven water dat de sfeer op De Ark is verbeterd. 'Vroeger kreeg ik iedere dag kinderen op de kamer die een conflict hadden. Soms zelfs hele groepen. Dat vond ik overigens niet zo'n probleem. Ik kom uit het speciaal onderwijs en hou van kinderen, ook van kinderen die speciaal zijn. Maar het gedrag moet wel sociaal. Ik heb er geen hard bewijs voor dat de sfeer is verbeterd door de verrijkingsgroepen, al denk ik dat ze er een flink aandeel in hebben. Maar linksom of rechtsom: ik ben ervan overtuigd dat als je met zijn allen bewust kiest voor een bepaald pad, het dan in alle tentakels van de school moet zitten.

Tot in onze vezels vinden wij: iedereen hoort erbij. Dat vind je bijvoorbeeld ook terug in de manier waarop wij omgaan met pesten.' Doet zich een geval van pesten voor, dan wordt vaak

geluisterd naar de gepeste en wordt de pester aangesproken op zijn gedrag. Stulp: 'In negentig procent van de gevallen zet dat geen zoden aan de dijk. De kinderen gedragen zich dan netjes als je in de buurt bent, maar als je uit het zicht verdwenen bent, gaat het pesten onverminderd verder.' Hoe gaat dat op De Ark? Stulp: 'Pesters willen vaak macht en die behoefte aan macht komt vaak voort uit onmacht. De pester wil een ander neerhalen om zelf omhoog te komen. We draaien het vaak om. Ik ga dan de klas in en vraag de pester of hij me even ergens mee kan helpen. Ik neem hem dan mee naar mijn kamer en vertel hem dat iemand uit zijn klas zich helemaal niet happy voelt bij ons op school. De naam van dat gepeste kind noem ik dan nog niet.'

Zo'n kind bedenkt dan dingen die een kind gelukkiger kunnen maken. Vervolgens noem ik de naam van het gepeste kind. Vervolgens zie je de pester bleek wegtrekken. Ik stel hem dan gerust door iets te zeggen in de trant van: 'Ik weet het wel, joh, maar dat maakt niet uit. Hoe gaan we dat samen oplossen? Zullen we dat kind erbij halen? En wie hebben we nog meer nodig? Dan hebben we gelijk al wat gewonnen...' Dat slachtofferje weet van mijn opzette en weet dat ik hem of haar en het pestende kind samenbreng. In feite geven we de pester de macht om de situatie te verbeteren. Al de keren dat we het zo aanpakten, verbeterde de situatie. De kinderen lossen het dan zelf op.'

.....
arkmakkum.degreiden.nl
